

МІНІСТЕРСТВО ЕНЕРГЕТИКИ ТА ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ УКРАЇНИ

вул. Митрополита Василя Липківського, 35, м. Київ, 03035
тел.: (044) 206-31-00; 206-38-44; факс: (044) 206-31-07; 531-36-92
E-mail: minprirody@menr.gov.ua; kanc@mev.gov.ua Код ЄДРПОУ 37552996

№ _____
на № _____

**Народному депутату України
Андрійовичу З. М.**

Шановний Зіновію Мирославовичу!

На виконання доручення Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 8566/1/1-20 до листа Першого заступника Голови Верховної Ради України Р. Стефанчука від 21.02.2020 № 11/10-233 Міністерство енергетики та захисту довкілля спільно з Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП) розглянуло Ваш запит від 04.02.2020 № 293-02/01 щодо плати за доставку природного газу та якості природного газу та повідомляє.

Щодо якості природного газу

Відповідно до пункту 7 частини другої статті 33 Закону України «Про ринок природного газу» (далі – Закон) кодекс газотранспортної системи повинен містити, зокрема, норми якості, фізико-хімічні та інші характеристики природного газу, що допускається до транспортування газотранспортною системою.

Так, відповідно до пункту 13 глави 1 розділу III Кодексу газотранспортної системи, затвердженого постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2493, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06.11.2015 за № 1378/27823, природний газ, що подається в газотранспортну систему, повинен відповідати таким вимогам:

вміст метану (C1), мол. %	мінімум 90
вміст етану (C2), мол. %	максимум 7
вміст пропану (C3), мол. %	максимум 3
вміст бутану (C4), мол. %	максимум 2
вміст пентану та інших більш важких вуглеводнів (C5+), мол. %	максимум 1
вміст азоту (N2), мол. %	максимум 5
вміст вуглецю (CO2), мол. %	максимум 2
вміст кисню (O2), мол. %	максимум 0,02

вища теплота згоряння (25° C/20° C)	
мінімум	36,20 МДж/м³ (10,06 кВт•год/м³)
максимум	38,30 МДж/м³ (10,64 кВт•год/м³)
вища теплота згоряння (25° C/0° C)	
мінімум	38,85 МДж/м³ (10,80 кВт•год/м³)
максимум	41,10 МДж/м³ (11,42 кВт•год/м³)
нижча теплота згоряння (25° C/20° C)	
мінімум	32,66 МДж/м³ (09,07 кВт•год/м³)
максимум	34,54 МДж/м³ (09,59 кВт•год/м³)
температура точки роси за вологою° C	
при абсолютному тиску газу 3,92 МПа	не перевищує мінус 8 (-8)
температура точки роси за вуглеводнями	
при температурі газу не нижче 0° C	не перевищує 0° C
вміст механічних домішок:	відсутні
вміст сірководню, г/м³	максимум 0,006
вміст меркаптанової сірки, г/м³	максимум 0,02

Ураховуючи зазначене, положення Кодексу газотранспортної системи щодо визначення фізико-хімічних показників природного газу, що допускається до транспортування газотранспортною системою, відповідають європейським вимогам до якості природного газу.

На виконання статті 41 Закону було затверджено Кодекс газорозподільних систем, затверджений постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2494, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 06.11.2015 за № 1379/27824 (далі – Кодекс), який набрав чинності 27.11.2015.

Закон та Кодекс спрямовані на ефективну реалізацію реформи ринку природного газу у відповідності до вимог Третього енергетичного пакета та носять прогресивний характер.

Відповідно до положень пункту 4 глави 1 розділу I Кодексу:

оператор газорозподільної системи (далі – Оператор ГРМ) – суб'єкт господарювання, що на підставі ліцензії здійснює діяльність з розподілу природного газу газорозподільною системою (далі – ГРМ), яка знаходиться у його власності або користуванні відповідно до законодавства, та здійснює щодо неї функції оперативно-технологічного управління;

оператор газотранспортної системи (далі – Оператор ГТС) – суб'єкт господарювання, який на підставі ліцензії здійснює діяльність із транспортування природного газу газотранспортною системою на користь третіх осіб (замовників).

Відповідно до пункту 7 глави 3 розділу I Кодексу якість природного газу, що надходить до ГРМ, та якість природного газу, що передається Оператором ГРМ у пунктах призначення, має відповідати вимогам цього Кодексу.

Оператор ГРМ відповідає за якість природного газу з моменту його надходження в ГРМ до моменту його передачі в пунктах призначення.

Положеннями пункту 3 глави 1 розділу VIII Кодексу встановлено, що визначення фізико-хімічних показників (далі – ФХП) природного газу, чисельні

значення яких використовуються при розрахунку об'єму природного газу, який надійшов до газорозподільної системи, проводиться уповноваженими відповідно до законодавства хіміко-аналітичними лабораторіями (далі – хімлабораторії) газодобувних підприємств (далі – ГДП), виробників біогазу або інших видів газу з альтернативних джерел (далі – ВБГ) чи незалежними хімлабораторіями, для чого ГДП та ВБГ (суміжний Оператор ГРМ) з періодичністю та в точках відбору проб газу, узгоджених з Оператором ГРМ, здійснюють відповідний відбір проб газу у порядку, встановленому ДСТУ ISO 10715:2009 «Природний газ. Настанови щодо відбирання проб», затвердженим наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 30.12.2009 № 485.

Згідно з пунктом 8 глави 1 розділу VIII Кодексу всі спори (розбіжності), які можуть виникнути при визначенні чисельних значень ФХП природного газу, який надходить до ГРМ, мають вирішуватися шляхом переговорів.

У разі неможливості досягнення згоди шляхом переговорів спірні питання передаються на розгляд до суду для вирішення спору в судовому порядку.

Відповідно до пункту 1 глави 2 розділу VIII Кодексу ФХП природного газу, що розподіляється Оператором ГРМ з газорозподільної системи споживачам, повинні відповідати параметрам та вимогам як для ФХП природного газу, який подається до ГРМ, що визначені у главі 1 розділу VIII Кодексу.

Згідно з положеннями пункту 5 глави 2 розділу VIII Кодексу за письмовим запитом споживача про надання підтвердних документів щодо ФХП природного газу, який розподіляється споживачу, Оператор ГРМ протягом п'яти робочих днів з дня надходження такого запиту надає споживачу копії паспорта ФХП природного газу, погодженого між Оператором ГРМ та Оператором ГТС (ГДП, ВБГ), за останній календарний місяць.

Перевірка величини тиску та/або якісних показників газу здійснюється Оператором ГРМ на підставі письмової заяви споживача. У разі надходження такої заяви Оператор ГРМ зобов'язується направити свого представника за місцем виклику протягом двох робочих днів у містах і п'яти календарних днів у сільській місцевості в узгоджений зі споживачем час.

Споживач має право за власний кошт ініціювати проведення аналізу ФХП природного газу власною (іншою) хімлабораторією.

Відповідно до пункту 6 глави 2 розділу VIII Кодексу якщо за результатами перевірки величини тиску та/або якісних показників газу Оператором ГРМ буде підтверджено факт невідповідності тиску та/або якісних показників газу, Оператор ГРМ здійснює перерахунок об'ємів (обсягів) розподіленого/спожитого природного газу по об'єкту споживача відповідно до вимог цього Кодексу, а споживач отримує від Оператора ГРМ компенсацію, яка розраховується відповідно до глави 3 розділу VIII Кодексу. В іншому випадку споживач повинен компенсувати Оператору ГРМ витрати, понесені ним на перевірку якості та тиску газу.

Згідно з пунктом 7 глави 2 розділу VIII Кодексу всі спори (розбіжності), які можуть виникнути між Оператором ГРМ та споживачем при визначенні чисельних значень ФХП, мають вирішуватися шляхом переговорів.

У разі неможливості досягнення згоди шляхом переговорів спірні питання передаються на розгляд органу, уповноваженому визначати спори в частині якості газу, або до суду для вирішення спору в судовому порядку.

Крім цього, підпунктом 7 пункту 2.5 глави 2 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності на ринку природного газу, затверджених постановою НКРЕКП від 16.02.2017 № 201, визначено, що відповідно до вимог Кодексу газорозподільних систем ліцензіат зобов'язаний забезпечити, зокрема, розподіл (переміщення) природного газу від місць його надходження в газорозподільну систему з газотранспортної системи чи з інших джерел (від видобувачів, виробників газу або суміжних газорозподільних систем, підключених до газорозподільної системи ліцензіата) до споживачів природного газу з урахуванням його якісних і фізико-хімічних характеристик та потреб цих споживачів.

Отже, на сьогодні нормативно-правовими актами забезпечуються надійні та гарантовані умови постачання природного газу споживачам природного газу.

Щодо плати за послуги розподілу природного газу

Згідно з положеннями частини другої статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією України та законами України.

Правовий статус НКРЕКП, її завдання, функції, повноваження та порядок їх здійснення визначає Закон України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» (далі – Закон про НКРЕКП).

Відповідно до положень статей 17 та 21 Закону про НКРЕКП, статті 58 Закону України «Про ринок природного газу» для ефективного виконання завдань державного регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг Регулятор, зокрема, забезпечує захист прав та законних інтересів споживачів товарів (послуг), які виробляються (надаються) суб'єктами господарювання, що провадять діяльність у сферах енергетики та комунальних послуг; надає роз'яснення з питань застосування нормативно-правових актів Регулятора.

Правові засади функціонування ринку природного газу України визначаються Законом України «Про ринок природного газу» (далі – Закон).

Так, відповідно до частини першої статті 1 Закону доступ – право користування потужністю об'єкта газової інфраструктури в обсязі та на умовах, встановлених у договорі про надання послуг транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору) природного газу або послуг установки LNG.

Отже, саме положеннями Закону визначено правові основи надання доступу до газової інфраструктури на принципах надання права користування потужністю.

Варто зазначити, що на момент упровадження відповідних змін положення Закону були реалізовані при наданні послуг транспортування та зберігання (закачування, відбору) природного газу та здійснювались на принципах надання права користування потужністю.

Разом з тим до 01.01.2020 послуги розподілу природного газу надавались виходячи з фактичних розподілених обсягів природного газу. Така модель здійснення розрахунків за надані послуги має недоліки, зокрема велике фінансове навантаження на споживачів протягом опалювального сезону, нерівномірність надходження коштів для забезпечення сталого функціонування газорозподільної системи.

З метою реалізації положень Закону НКРЕКП постановою від 07.10.2020 № 2080 внесені зміни до низки нормативно-правових актів, а саме:

- Кодекс газорозподільних систем, затверджений постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 30 вересня 2015 року № 2494, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 року за № 1379/27824 (зі змінами та доповненнями).
- Типовий договір розподілу природного газу, затверджений постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 30 вересня 2015 року № 2498, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 року за № 1384/27829 (зі змінами та доповненнями).
- Методика визначення та розрахунку тарифу на послуги розподілу природного газу, затверджена постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 25 лютого 2016 року № 236, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 03 листопада 2016 року за № 1434/29564 (зі змінами та доповненнями).

Зазначеною постановою передбачено, зокрема, зміну принципів визначення величини потужності для споживачів природного газу – перехід від приєднаної потужності до замовленої потужності, а також спрощення процедури замовлення потужності на основі статистичних даних обсягів споживання природного газу кожного споживача в минулих періодах.

Звертаємо увагу, що Законом України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» та іншими нормативно-правовими актами передбачено проведення відкритого обговорення рішень Регулятора, що мають ознаки регуляторних актів.

Відкриті обговорення мають на меті врегулювання спірних питань, що виникають до прийняття Регулятором відповідного рішення, шляхом детального і обґрунтованого обговорення отриманих зауважень та пропозицій від інших органів державної влади, фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань та інших заінтересованих осіб.

При прийнятті постанови НКРЕКП від 07.10.2019 № 2080 повною мірою були дотримані вимоги законодавства, зокрема що стосуються проведення

відкритих обговорень. Таким чином, усі заінтересовані особи мали змогу надати свої зауваження та пропозиції до проекту зазначеної постанови.

З 01.01.2020 відбулося виокремлення вартості послуги розподілу природного газу із загального кінцевого платежу за природний газ. При цьому здійснено перехід до замовленої потужності та змінено принцип визначення вартості оплати послуги розподілу природного газу.

Згідно з положеннями пункту 1 глави 6 розділу VI Кодексу розрахунки споживача за послугу розподілу природного газу, що надається Оператором ГРМ за договором розподілу природного газу, здійснюються виходячи з величини річної замовленої потужності об'єкта (об'єктів) споживача та оплачуються споживачем рівномірними частками протягом календарного року.

Місячна вартість послуги розподілу природного газу визначається як добуток 1/12 річної замовленої потужності об'єкта (об'єктів) споживача на тариф, встановлений Регулятором для відповідного Оператора ГРМ із розрахунку місячної вартості одного кубічного метра замовленої потужності.

Річна замовлена потужність об'єкта (об'єктів) споживача на розрахунковий календарний рік визначається Оператором ГРМ виходячи з фактичного обсягу споживання природного газу цим об'єктом за газовий рік (з 01 жовтня по 30 вересня), що передував розрахунковому календарному року, який визначається відповідно до вимог цього Кодексу (положення пункту 2 глави 6 розділу VI Кодексу).

Таким чином, кожен споживач сплачуватиме кошти за отриману послугу розподілу рівними частинами протягом року.

Положеннями пункту 7 глави 6 розділу VI Кодексу встановлено, що оплата вартості послуг за договором розподілу природного газу здійснюється споживачем на підставі відповідного рахунка Оператора ГРМ на умовах договору розподілу природного газу.

Варто зазначити, що згідно з положеннями пункту 6.6 розділу VI Типового договору оплата вартості послуги з розподілу природного газу за цим Договором здійснюється Споживачем, який є побутовим, до 20 числа (включно) місяця, в якому надаються послуги з розподілу природного газу, на підставі рахунка Оператора ГРМ.

Дата оплати визначається датою, на яку були зараховані кошти на рахунок Оператора ГРМ.

Таким чином, положеннями вимог Кодексу та Типового договору визначено, що оплата за послуги розподілу природного газу здійснюється побутовими споживачами рівними частинами протягом року та не залежить від обсягів споживання природного газу в поточному місяці.

Слід відмітити, що відокремлення вартості послуг розподілу природного газу від вартості природного газу як товару надає ряд переваг для кінцевого споживача. Зокрема застосування європейських підходів до розрахунків за послуги розподілу природного газу дає можливість споживачам розуміти, за які послуги і якому підприємству вони сплачують. Оплата за послуги розподілу природного газу рівними частинами дозволяє уникнути великого навантаження

на споживача в опалювальний період, коли споживання природного газу найбільше.

Одночасно слід зазначити, що НКРЕКП постановами від 24.12.2019 №№ 3014 – 3057 було встановлено тарифи на послуги розподілу природного газу виходячи з планованої річної замовленої потужності розподілу природного газу, які набрали чинності 01.01.2020.

Прозорість формування платежів за газ як товар та за послуги розподілу природного газу дозволяють споживачу відстежувати та контролювати власне споживання з метою мінімізації рахунків.

При цьому рівномірні надходження коштів дозволять газорозподільним підприємствам забезпечити високий рівень обслуговування газорозподільних мереж та їх складових, що знаходяться на балансі газорозподільного підприємства, з метою підвищення рівня безпеки газопостачання.

Необхідно зазначити, що відповідно до положень глави 2 розділу I Кодексу оператор газорозподільної системи відповідає за надійну та безпечну експлуатацію, підтримання у належному стані та розвиток (будівництво) газорозподільної системи, яка на законних підставах перебуває у його власності чи користуванні, належну організацію та надання послуги розподілу природного газу.

При цьому єдине джерело покриття витрат Операторів ГРМ як суб'єктів природної монополії, що необхідні для провадження діяльності з розподілу природного газу, – тариф на послуги розподілу природного газу. Забезпечення Операторів ГРМ коштами на обслуговування та експлуатацію газорозподільних систем є головною запорукою безпечного та надійного функціонування цих систем.

Формування витрат, які включаються до структури тарифу на послуги розподілу природного газу для газорозподільного підприємства, здійснюється виходячи з економічно обґрунтованих витрат кожного окремого газорозподільного підприємства з урахуванням державних і галузевих нормативів використання палива, електроенергії, матеріалів, норм та розцінок з оплати праці, норм амортизації, ставок податків, зборів, обов'язкових платежів, прогнозних індексів цін виробників промислової продукції і споживчих цін у планованому періоді.

Звертаємо увагу, що плата за послуги розподілу природного газу не є новим (додатковим) платежем, оскільки послуги розподілу природного газу сплачувались побутовими споживачами природного газу завжди у складі ціни на природний газ.

Варто зазначити, що з метою зменшення фінансового навантаження на нових побутових споживачів та споживачів, які не здійснювали споживання природного газу в минулому газовому році, 06.03.2020 НКРЕКП було прийнято постанову № 580 «Про внесення змін до Кодексу газорозподільних систем», якою передбачено зміну порядку визначення річної замовленої потужності з метою її мінімізації. Так, з урахуванням зазначених змін річна замовлена потужність для нових споживачів та споживачів, які не здійснювали

споживання природного газу в минулому газовому році, визначається виходячи з таких величин:

39 куб. м – для об'єкта побутового споживача, на якому природний газ використовується тільки для приготування їжі;

126 куб. м – для об'єкта побутового споживача, на якому природний газ використовується для підігріву води та приготування їжі;

314 куб. м – для об'єкта побутового споживача, на якому природний газ використовується комплексно, у тому числі для опалення.

Таким чином, НКРЕКП реалізовані нові механізми визначення мінімальної плати за послуги розподілу природного газу для побутових споживачів, які є новими або які протягом минулого газового року не споживали природний газ.

З повагою

В. о. Міністра

Віталій ШУБІН